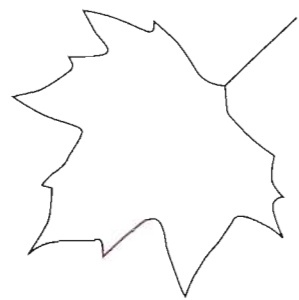

Bomen nieuws

Winter
2010

GB BoomBeheer

- Snel en eenvoudig invoeren van boomgegevens
- Veldinventarisatie en VTA controle, ook via GIS en met GPS
- Flexibele en complete rapportagefuncties.
- Flexibele gegevensmenu inrichting.
- Krachtige grafische koppelingen.
- Automatische werkplanning aanmaak volgens CROW richtlijn
- Module Boomwaardering voor onderbouwing van "Groene kaart" kapvergunning beleid.

GB Kapvergunning

- Automatisering behandeling kapaanvragen.
- Objectieve bepaling van boomwaarde en mate van overlast
- Belangenafweging tussen behoud en verwijdering van de houtopstand.
- Aangepast aan nieuwste inzichten inzake kapvergunningen.
- Statusbewaking van procedures.
- Correspondentie via standaardbrieven
- Controle van herplantplicht.

Groenestijn Beheerssoftware

automatisering voor beheer
van de openbare ruimte

tel: (0317) 41 76 47 www.gbor.nl

Mr B.M. Visser & Partners

Juridische Raadgevers
Natuur, Bos en Landschap

Ravenhorsterweg 61, 7103 AR Winterswijk
telefoon: 0543-51 85 17 / fax: 53 46 93
e-mail: bmvisser@freeler.nl

Bomen Openbare Ruimte

MELD U AAN VOOR DE DIGITALE NIEUWSBRIEF

Vernieuwd Cursusaanbod: www.nocb.nl

N.O.C.B. Boomtechnisch Adviesburo & Bedrijfstrainingen

- Advies, taxatie en onderzoek
- Licentie: KBB© Kwaliteitseisen bomen
- MIB© Boombeleid
- CTB© Wabo Classificatie Toets Bomen

Vakcursussen voor professionals

Postbus 168, 6930 AD Westervoort
Telefoon 0313 - 630 688
Fax 0313 - 633 618

Voor cursusinfo en inschrijving: www.nocb.nl

N.O.C.B.
Boomtechnisch Adviesburo
beëdigd taxateur van bomen

In dit nummer...

Bomenreis

Het eerste weekend van oktober reed een touringcar met vijftig boomenthousiastelingen, donateurs van de Bomenstichting, door Normandië in Frankrijk. Het zou zo maar kunnen dat niet eerder een dergelijke grote groep mensen bij elkaar kwam en gezamenlijk een paar dagen optrok om over de landsgrens 'les arbres remarquables', bijzondere bomen te bekijken. Ik was erbij en ik kan u verzekeren dat het heel bijzonder was. Eén van de deelnemers, Marije Verbeek, schreef een kort verslag en we hebben het met beelden omlijst.

De reis was ook voor de Bomenstichting een gedenkwaardig gebeuren: 40 jaar geleden was de stichting net opgericht en werden de eerste activiteiten ontplooid, met een secretariaat gevestigd op een zolderkamertje in Amsterdam. Doel was aandacht te vragen voor het wel en wee van bomen in het algemeen en de monumentale, gedenkwaardige exemplaren in het bijzonder. Aan dat laatste besteedden we dit jaar extra aandacht en riepen 2010 zelfs uit tot het 'Jaar van de Monumentale Boom'.

Bij het verschijnen van dit Bomennieuws zijn de lustrumactiviteiten nagenoeg achter de rug. Alleen de fotowedstrijd loopt nog tot begin 2011 door. U kunt dus nog inzenden. De laatste grote activiteit was ons congres op 2 december: een geslaagde happening met inspirerende sprekers. In 2011 blikken we hierop nog even terug.

In het najaar werd de winnaar van de 'BoomKroon' bekend. Een ideeënwedstrijd die in samenwerking met VARA's Vroege Vogels tot stand kwam. We waren aangenomen verrast over de enorme hoeveelheid ideeën die men instuurde. Een jury nomineerde uit het aanbod twaalf stuks voor de eindronde, waarop het publiek op een website zijn stem mocht uitbrengen. San van der Molen laat de ideeën de revue passeren.

De Bomenstichting blijft ook na dit lustrumjaar aandacht vragen voor de monumentale bomen. Ze staan symbool voor een zorgvuldige omgang met bomen. Niet elke boom heeft het vermogen om honderd jaar of meer te worden en dat hoeft ook niet, maar de gemiddeld krap twintig jaar die elk geplante exemplaar in ons land in het vooruitzicht heeft, is wel erg mager.

Ik wens u prachtige laatste weken van dit jaar en een mooie start in 2011!

Frank Moens

En de winnaar van de BoomKroon is ...

Wie heeft het origineelste boomidee? De Bomenstichting en VARA's Vroege Vogels organiseerden daarvoor in maart de wedstrijd 'BoomKroon'. Gevraagd: inspirerende, bijzondere en zo duurzaam mogelijke ideeën met bomen. Half november werd de winnaar van de BoomKroonwedstrijd bekendgemaakt.

4

De laatste der Mohikanen

Jarenlang is Jitze Kopinga de onafhankelijke onderzoeksautoriteit op het gebied van de stadsboom. Het onderzoek naar stadsbomen is nu tanende. Niet door gebrek aan vragen, maar door gebrek aan financiering ervan. Roelie de Weerd ging op bezoek in Wageningen en nam de stand van zaken door.

6

10.000 schouwformulieren verder

In de periode 2005-2009 onderwierp de Bomenstichting haar Landelijk Register van Monumentale bomen aan een controle. In de loop van dit jaar waren de laatste mutaties verwerkt. Frank Moens blikt terug, maar gaat vooral in op de toekomst van het omvangrijke bestand.

14

En verder in dit nummer:

Met cursus Bomenkennis op tournee	9	Puzzel: Anagrammen	17
Anne Frankboom gaf het op	10	Vier dagen Bomenreis in Normandië	20
Boeken en zo	11	Kort nieuws	21
"Ik wil stichtingen helpen de natuur de natuur te laten"	12	Frank Naber: Bomen tegen hitte	23
Koninklijke uitnodiging	12	Bomencursus	23
Column: Beter een half ei ...	13	Monumentale boomtopper	24

omslag: vruchten van de plataan.
foto: Jeanette Roos

En de winnaar van de BoomKroon is ...

Wie heeft het origineelste boomidee? De Bomenstichting en VARA's Vroege Vogels organiseren daarvoor in maart de wedstrijd 'BoomKroon'. Gevraagd: inspirerende, bijzondere en zo duurzaam mogelijke ideeën met bomen. Half november werd de winnaar van de BoomKroonwedstrijd bekendgemaakt. De eer viel te beurt aan het idee van Petra Kaandorp om in elke gemeente een openbare boomgaard te realiseren. Nummer twee en drie waren respectievelijk: 'Speelplaatsbomen' van Marja Holman en de 'Boomontzie-liniaal' van Christiaan Warner en Frans Goossens.

De Bomenstichting gaat zich ervoor inspannen dat het winnende idee navolging krijgt. Vroege Vogels blijft de winnaar volgen in de uitzendingen en op de website.

De BoomKroon leverde uiteindelijk meer dan honderdvijftig heel diverse plannen op. Bijvoorbeeld de boomfile, een plan om langs alle snelwegen in Nederland in de middenberm bomen te planten. Of een hart van bomen, een voorstel om bij het geografische midden van Nederland een groep amberbomen te

De BoomKroon ging naar het idee om in elke gemeente een openbare boomgaard te realiseren. De bedenker ervan is Petra Kaandorp uit Heemskerk. In de radiouitzending van VARA Vroege Vogels op 14 november werd de winnaar bekendgemaakt.

Op 12 november werd ter ere van Petra's overwinning in de boomgaard van slot Assumburg te Heemskerk, een openbaar park met een appel-, peren- en notenboomgaard een Gravensteiner gepland, een appelras dat dateert uit 1669.

Op de foto v.l.n.r.: Nico Brantjes - beheerder park, Frank Naber - directeur Bomenstichting, winnares BoomKroon Petra Kaandorp, Rob Buiter - reporter Vroege Vogels, Ott Wagner - wethouder Heemskerk.

planten in de vorm van een hart. Een ander opvallend plan is de Wifi-Tree, een bestaande, markante boom, die wordt voorzien van een nestkastje, waarin een wifi-zender zit. In de buurt van de boom kunnen de mensen dan mobiel internetten.

Bijzonder is het enorme aantal plannen met fruit- en notenbomen. Ook veel gehoord: geboortebomen, herinneringsbomen, feestbomen, een bomenfonds, bomen als kunstwerken en figuurbomen. Geen nominatie, maar wel een eervolle vermelding voor 'de rode draad': een plan voor een met esdoorns beplante lijn van Slochteren naar Den Haag om aan te geven dat de politiek teveel in termen van geld en gas denkt en te weinig in termen van milieu.

Kent u voorbeelden?

De Bomenstichting brengt nu in kaart hoe het staat met openbare boomgaarden in Nederland. Kent u een voorbeeld? Stuur een mail aan info@bomenstichting.nl.

Vervolgens gaan we na of dit op meer plaatsen in het land valt te realiseren.

Vroege Vogels zal verslag doen van de ontwikkelingen in radio-uitzendingen en op haar website.

San der Molen

Jury nomineerde twaalf ideeën

De BoomKroon-jury, bestaande uit Andrea van Pol (toen nog presentatrice van Vroege Vogels), Frank Naber (directeur van de Bomenstichting) en Leendert Koudstaal (voorzitter Intergemeentelijke Studiegroep Boomverzorging) velde na lang bomen een oordeel. De twaalf BoomKroonnominaties staan hieronder op volgorde van het aantal verkregen stemmen. Gaandeweg de stemperiode ontstond een nek-aan-nekrace tussen de nummers één en twee.

	aantal stemmen	percentage
1. Eigen boomgaard	1542	18,0
2. Speelplaatsbomen	1531	17,8
3. Boom-ontzie-liniaal	977	11,4
Red de babyboompjes	842	9,8
Boomgedichtenroute	618	7,2
Lievelingsbomen	616	7,2
Merwedebomen	527	6,1
Bekroond uitzicht	507	5,9
Boomtoren	477	5,6
Bomen-ABC	369	4,3
Voetboomveld	294	3,4
Koning Kroon	279	3,3

2

Speelplaatsbomen

Mijn idee is om kinderspeelplaatsen te vergroenen door bomen te planten. Op elke speeltuin minstens een boom. Dit idee kan overal worden toegepast. Vroeger had je op kinderspeelplaatsen vaak allerlei soorten meest voorkomende bomen. Voor de leerkrachten prachtig materiaal om over te vertellen en les te geven. Voor de kinderen geweldig om mee of omheen te spelen. Dit is een plan van Marja Holman.

1

Eigen boomgaard

Ik wil dat elke gemeente in Nederland zijn eigen boomgaard krijgt. Te beginnen met mijn eigen dorp.

'Heemskerk, mooi in de IJmond.' Dat is de slogan van mijn woonplaats en het klopt: veel groen, parken, parkjes, vijvers. Ik zou het heel leuk vinden als tenminste in één van deze parken een boomgaard wordt gerealiseerd. Wat is er mooier dan fruitbloesem in het voorjaar en wat zou het leuk zijn om bijvoorbeeld met een schoolklas fruit te oogsten in het najaar (en het eventueel te verkopen voor een goed doel?). Ik denk dan aan veel verschillende fruitsoorten: appels, (stoof)peren, pruimen, kersen, walnoot, moerbeï. Wat volgt? Bloesemtochten van dorp naar dorp, en misschien zelfs een wedstrijd: wie heeft de mooiste boomgaard? Dit is een plan van Petra Kaandorp.

3

Boom-ontzie-liniaal

Steeds weer komen we als Bomenwerkgroep in Weert de stijve rechte liniaal van de projectontwikkelaars tegen. Of het nu gaat om een fietspad, de aanleg van een glasvezelkabel, of het graven van een wadi, steeds weer komen we hem kaarsrecht tegen. Speciaal voor die ontwerpers hebben we nu de Boom-ontzie-liniaal (BOL) ontwikkeld. Met veel respect, sierlijkheid en creativiteit buigt hij de lijn om de boom. Misschien kan deze liniaal gebruikt worden als relatiegeschenk of in vergulde toestand dienen als eervolle 'bokaal' voor de boomontziener van het jaar. Dit is een plan van Christiaan Warner en Frans Goossens.

De laatste der Mohikanen

in gesprek met Jitze Kopinga, onderzoeker bij Alterra

Roelie de Weerd

"Op het moment dat ik vertrek is dit type onderzoek hier exit, want ik ben de enige die dit nog 'in portefeuille' heeft en het ziet er niet naar uit dat voor dit werk een opvolger komt. Ja, dus een aderlating", antwoordt hij kort waarbij hij in het midden laat of en wanneer hij vertrekt. De opmerking 'type onderzoek' vraagt om een nadere verklaring. "De praktijk zit met een probleem en vraagt mij daar een oplossing voor te zoeken", begint Kopinga zijn uitleg. "Het is beheersgericht onderzoek dat ik zodanig wil opzetten dat iedereen daar wijzer van wordt. De buitenwereld, jezelf, je collega's en uiteraard degene waarvoor je het onderzoekt."

Hij vertelt dat er nu een project loopt over de iepziekte dat dit jaar wordt afgerond. Naast het onderzoek naar resistente rassen, dat zijn collega doet, kijkt Kopinga daarbij naar de stabiliteit van bomen. De beworteling is vaak onvoorspelbaar. Hij onderzoekt in hoeverre de kweekmethode is te verbeteren bij het zoeken naar betrouwbare iepen. "Niet in de zin van wordt hij wel of niet ziek, maar valt hij wel of niet om? Dat is voor de praktijk minstens zo belangrijk."

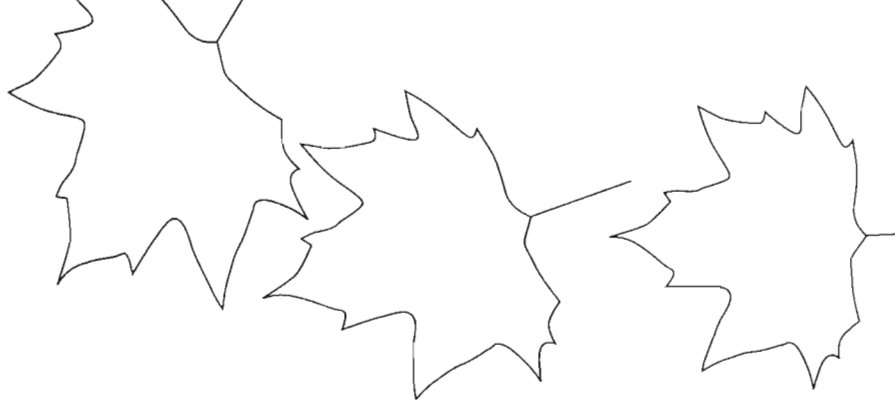
Massaria

"De Massaria is een schimmel die houtrot veroorzaakt bij onder andere de plataan", legt Kopinga uit. Die is al jaren bekend als een zwakteparasiet. "Maar of dat nu nog steeds zo is kan ik niet met zekerheid beweren", voegt hij er aan toe, "want je moet altijd rekening houden met verschuivingen in de agressiviteit van schimmels."

Het verloop is dat de parasiet de bast van verzwakte takken aan de bovenkant aantast waardoor de bast afsterft. De schimmel dringt dan verder naar binnen en veroorzaakt een soort brosse houtrot. Zo loopt die tak meer kans dan een gezonde tak om uit te breken, waardoor de boom gevaar kan opleveren voor de omgeving. "Althans dat wordt gezegd", aldus Kopinga. "Sinds 1992 is het Burgerlijk Wetboek aangepast en ligt de bewijslast van de veiligheid bij de beheerder of de eigenaar van bomen. Voor die tijd moest de benadeelde met bewijs komen. Maar sinds 1992 zijn de bomen er niet veiliger of onveiliger op geworden en ik vind het voorbarig dat bomen waaraan maar iets zou mankeren direct gekapt worden. Op basis van de kennis die we nu hebben is dat niet altijd nodig. Maar je hebt ook te maken met boomverzorgingsbedrijven die de veiligheid van bomen onderzoeken. Ze pakken dat uiteraard naar eer en geweten aan, maar ze zullen terughoudend zijn om op voorhand te zeggen dat het allemaal wel meevalt. Ze verdienen er per slot geld mee, vaak ook met de opdracht die ze vervolgens krijgen om de bomen op te ruimen. De beheerder vraagt zich in het laatste geval dan wel eens af hoe 'onafhankelijk' het onderzoek dan wordt uitgevoerd. En voor wat betreft de Massaria kun je je afvragen af de zaak niet te veel wordt opgeklopt. Ik heb nog niet zo lang geleden geopperd dat als je na een storm kijkt bij welke boomsoorten er takken zijn uitgebroken, de plataan gemiddeld genomen nog wel voldoende betrouwbaar is. En dat blijft hij voorlopig ook wel bij die aantasting van de Massaria. Maar nu loop ik misschien voor de muziek uit, want we weten niet hoe de zaak zich verder kan gaan ontwikkelen en dat is weer een onderzoeksvraagstuk. Vroeger kon je nog wel eens zeggen, dat gaan we dus onderzoeken en dan

foto: Roelie de Weerd

Ir. Jitze Kopinga is onderzoeker bij het Onderzoeksinstituut Alterra in Wageningen. Wie kent hem niet in de bomenwereld? Jitze zou een van de laatsten der Mohikanen genoemd kunnen worden als het gaat om onderzoek naar het beheer van straat- en laanbomen. Nu we met allerlei bomenziekten te maken hebben, zoals de iepziekte, Massaria bij platanen, bloedingziekte bij de paardenkastanje en ook de plaag van de eikenprocessierups, is onafhankelijk boomonderzoek juist erg belangrijk. Er gaan geruchten dat dit type onderzoek komt te vervallen bij Alterra. Betekent dat een aderlating in het onafhankelijk boomverzorgingsonderzoek? Bomennieuws ging het hem vragen.

ging je aan de slag. Maar tegenwoordig gaat dat niet zo makkelijk. Ook voor ons geldt nu dat er iemand moet zijn die het probleem zodanig zwaar vindt dat hij het onderzoek wil betalen. Wanneer tegenwoordig iemand geen antwoord op een bepaalde vraag wil, wordt het moeilijk om het te gaan onderzoeken.”

Onderzoek

“Het is tegenwoordig lastiger om een onderzoeksbudget bij elkaar te rapen. Vroeger was het de overheid die als eerste de verantwoordelijkheid nam voor onderzoek. Voor ons onderzoek was dat indertijd Staatsbosbeheer waar wij onderdeel van uitmaakten. Nu wordt het beheersgericht onderzoek vooral aan de markt overgelaten. Dit wil niet zeggen dat de overheid zich helemaal heeft teruggetrokken want voor beleidsgericht onderzoek zijn er nog diverse geldstromen. Dit is echter een ander type onderzoek, vaak van een hoger abstractieniveau en meer gericht op bijvoorbeeld ruimtelijke inrichtingsvraagstukken. Er is daarin soms nog wel een gaatje om wat concrete beheerproblemen voor te dragen voor onderzoek, maar dat kost je dan aanmerkelijk meer moeite dan vroeger en met minder kans dat het wordt gehonoreerd. En omdat nogal veel mensen er hun plasje op willen doen wordt er soms een onevenredig zwaar deel van de totale tijd die je in een project steekt opgeslokt door administratieve rompslomp. Dan vraag je je wel eens serieus af of je er wel aan moet beginnen.

Je moet dit ook zien in het licht van het doel waarmee we bij Alterra onderzoek doen. De belangrijkheid en instandhouding van een bepaald type onderzoek worden ook afgemeten aan de winstgevendheid. Wij hebben als onderzoekers een taakstelling om een zeker bedrag, afhankelijk van je schaal, voor het instituut te verdienen. Als je dat een aantal opeenvolgende jaren niet haalt, zoals in mijn geval, dan wordt het steeds moeilijker om het onderzoek in de markt te houden. Het is dan weinig logisch dat men verder blijft investeren in de instandhouding van de expertise op dat gebied binnen het instituut.”

En met een omweg is dit het verdere antwoord op mijn allereerste vraag.

“Het is altijd een spanningsveld tussen enerzijds aan de bak blijven, je goed kunnen inleven in de gedachtewereld van de klant, wat voor onzin er ook wordt beweerd, oppassen met het geven van ongevraagde kritiek, en anderzijds niet teveel concessies willen doen vanuit je wetenschappelijke ethiek, zodat je in ieder geval niet afgaat in de ogen van je collega-onderzoekers in binnen- en buitenland”, voegt hij er aan toe.

Bloedingziekte bij de paardenkastanje

Daar hoor je de laatste tijd weinig over?

“Dat klopt en dat komt omdat er geen geld meer is. De ziekte zelf is niet over, maar in 2008 heeft de overheid gezegd: we stoppen ermee om als enige het onderzoek te financieren. Nu moet de ‘markt’ (d.w.z. de gemeenten) daaraan ook maar zijn steentje bijdragen. Al enige tijd daarvoor hadden de G4 (de vier grote gemeenten) overlegd of zij een zodanig budget op konden hoesten, dat de rijks-overheid bereid zou zijn om de rest van het bedrag erbij te lappen. In het verleden was dat een bekende constructie. Maar het overleg is op een of andere manier stukgelopen. Dus het onderzoek naar de bloedingziekte is afgelopen en daarom horen we er ook niets meer over.”

Maar de ziekte is niet over?

“Afhankelijk van de boom, en daar zitten behoorlijke verschillen in, gaan er nog steeds bomen binnen één tot vijf jaar na de eerste aantasting dood. We zitten nu wel in een fase waarvan ik denk dat het wat gestabiliseerd is en waarbij het lijkt of het proces tijdelijk op een laag pitje staat. Maar zieke bomen worden voorlopig niet beter. Soms lijken ze zich te herstellen, maar dan na een of twee jaren treden

“Het is tegenwoordig lastiger om een onderzoeksbudget bij elkaar te rapen.”

toch weer symptomen op. Veel bomen blijven wel in leven, maar soms met een verminderde vitaliteit. Maar soms zijn ze zo verzwakt dat ze heel snel worden aangetast door houtrot en al binnen een jaar daarna moeten worden weggehaald omdat ze onveilig zijn geworden. Maar de grootste ramp hebben we denk ik wel gehad. Wel is het probleem nog dusdanig ernstig dat ik iedereen met klem af raad om op grote schaal paardenkastanjes aan te planten. De kans dat die ziek worden is levensgroot.

Ik heb wel sterke aanwijzingen gevonden dat genetische eigenschappen bepalend zijn voor de manier waarop de bomen ziek worden. En ik denk dat het handig is om daar meer aandacht aan te besteden. Misschien dat het wat oplevert. We zouden dan een projectvoorstel kunnen schrijven en kijken waar we dat in kunnen dienen. Wel in een kanaal dat wat ‘geduld’ heeft, want de wereld is tegenwoordig wat haastiger en een onderzoek naar bomen kost als regel wat meer tijd dan een paar jaar, omdat bomen nou eenmaal minder snel groeien dan een tomatenplantje of een krop sla. En dat willen de mensen nog wel eens vergeten.”

Eikenprocessierups

“Dat is een verhaal apart. Voor de eik is hij niet erg schade-

lijk, die herstelt zich wel weer, althans als hij vitaal genoeg is. Hij maakt van nature al ieder jaar zogenaamd Sint-Janslot, een tweede lot, en doet dat in versterkte mate als hij kaal gevreten is. Wel zie je soms een afname van de groei als hij een paar keer achter elkaar is kaal gevreten. Maar vooral voor de mensen is de rups lastig. Dat was ook zo met de bastaardsatijnvlinder, die ook irriterende haren

In het kort komt het er op neer dat boomverzorgers beter van bomen af kunnen blijven dan er aan te gaan prutsen.

heeft. Die is jaren weggeweest. Misschien door een virus of hyperparasiet. Bij de eikenprocessierups zou je dat ook verwachten, dat er ooit een regulerende factor de kop opsteekt, maar dat gebeurt kennelijk nog niet. Hij is wat dat betreft hardnekkig en trekt steeds verder het land in. Men beweert dat het aan het klimaat ligt. Ik heb daarover zo mijn twijfels, maar die steek ik wel onder stoelen en banken wanneer ik daardoor een potentiële geldstroom mis zou lopen om dat nog eens te onderzoeken. Sommige insecten verspreiden zich in iedere geval veel sneller dan de klimaatverschuiving, denk maar aan de paardekastan-jemineermot. Dus ik denk dat er in iedere geval meer factoren een rol spelen en dat het klimaat wel eens van volledig ondergeschikt belang kan zijn. Maar ja, dat vraagt om onafhankelijk onderzoek."

Alex Shigo, Claus Mattheck en Lothar Wessoly

Als het om boomonderzoek gaat vallen er toch een paar grote namen. "Shigo was in de jaren tachtig een toonaangevende onderzoeker op het gebied van boomverzorging in Amerika. In 1983 hadden we een congres georganiseerd in Ede en Arnhem op Papendal en daar hield hij een aantal boeiende betogen. Zijn theorie hoe je met verwondingen moest omgaan heeft hij omgezet naar praktische en begrijpelijke richtlijnen. In het kort komt het er op neer dat boomverzorgers beter van bomen af kunnen blijven dan er aan te gaan prutsen. 'Boomverzorgers denken altijd dat ze iets met een boom moeten doen, anders kunnen ze geen geld vragen', was een van de vele bekende oneliners van Shigo. Het ging vooral om snoeien en uitfrozen en alle zaken die met wonden te maken hebben. Revolutionair was zijn theorie, dat je holtes in bomen niet op de Duitse manier verder moest uitrollen en insmeren. Dat maakt het alleen maar erger. Als je een tak uit een boom snoeit, zorg dan altijd dat je in het takweefsel zaagt en nooit in het weefsel van de stam. Mattheck kwam ca. vijftien jaar later in het vizier", gaat Kopinga verder. "Die heeft zich bezig gehouden met de boommechanica. Zijn visies waren de bakermat voor een ware veiligheidshype in bomenland. Hij introduceerde verschillende vuistregels om bomen te beoordelen, die door de praktijk soms al te letterlijk en kritiekloos werden gehanteerd. Zo moest de restwanddikte van een holle stam van een boom minimaal 1/3 van de straal van de houtcilinder zijn, anders was de veiligheid van een boom niet meer te

foto: Roelie de Weerd

garanderen. Dat sloeg in, zowel bij de boombeheerders als de bomenrooibedrijven, want dan zouden heel veel bomen onveilig zijn.

En dan kom ik als vanzelf bij zijn 'collega' Wessoly. Die twee konden niet altijd door één deur. Op heel veel punten waren ze het pertinent met elkaar oneens, onder andere over de restwanddikte. Die kon volgens Wessoly soms nog 5% zijn, zonder dat de boom daardoor onveilig was. In dit geval denk ik dat Wessoly meer gelijk heeft dan Mattheck, al was het maar omdat Wessoly aandrong op meer nuance-ring. De waarheid ligt echter niet altijd in het midden en ook dit vraagt weer om nader onderzoek. Bij voorkeur onafhankelijk onderzoek, want de veiligheidsdiscussie tussen die twee is helaas niet vrij van commerciële belangen, waardoor de praktijk wel eens een vertekend beeld kan krijgen."

Muziek

Met uitspraken over boomonderzoek mag Jitze Kopinga dan wel eens voor de muziek uitlopen. In zijn vrije tijd is hij een fervent muzikant. Met zijn band Folkcorn, die bestaat uit zijn vrouw, zwager en partner, en hemzelf (een familiebedrijfje dus), spelen ze Nederlandse en Vlaamse volksmuziek uit vroegere tijden. Ze treden twee of drie keer per maand op. Hij schuift op zijn bureau de papieren aan de kant en start internet op. Om mij een indruk te geven van zijn band scrollt hij door hun sites heen. Jitze speelt gitaar, basgitaar en contrabas.

"In Nederland kun je dit soort muziek niet beroepsmatig doen, want voor zover je er al geen geld op toelegt valt er geen droge boterham mee te verdienen. Daar moet je dus wat bij doen", lacht hij.

"Zoals boomonderzoek dus, waar nog genoeg muziek in zit", opper ik.

"Alleen de instrumenten moeten nog even wat beter op elkaar worden afgestemd", vindt Jitze Kopinga.

Met CURSUS Bomenkennis op tournee

Ruud Steggerda,
coördinator contactpersonen

De afgelopen weken heeft de Bomenstichting op drie plaatsen in Nederland de cursus 'Bomenkennis' aangeboden. Normaal nodigen wij onze contactpersonen voor cursussen of bijeenkomsten uit in of nabij Utrecht maar ditmaal gingen wij voor de verandering eens naar hen toe. De cursus vormde onderdeel van een drieluik, dat in voor- en najaar van 2011 vervolgd wordt met 'Bomen in de wet & inzicht in lokaal bestuur' en 'Integratie bomen en bouwen'.

Onze contactpersonen zijn al jarenlang op het lokale, gemeentelijke niveau het gezicht van de Bomenstichting en dus een belangrijk aanspreekpunt voor gemeente (wethouders, raadsleden, ambtenaren) én publiek. Telkens weer blijkt dit een niet geringe taak te zijn, vooral om serieus genomen te worden omdat ze immers 'slechts' vrijwilliger zijn. In eerdere jaren zijn er voor onze contactpersonen reeds cursusedagen 'Bomenkennis' georganiseerd. Inmiddels zijn vele vrijwilligers van het eerste uur 'met pensioen gegaan' en staat er in 2010 een nieuwe generatie contactpersonen voor de Bomenstichting in de startblokken. Alle reden om in dit jubileumjaar een volledig nieuw opgezette cursus 'Bomenkennis' te organiseren. Het Prins Bernhard Cultuurfonds leverde daarvoor een financiële bijdrage, zodat de cursus op professioneel niveau opgezet en gegeven kon worden. De coördinator contactpersonen heeft in de tweede helft van 2010 in nauwe en

collegiale samenwerking met 'De Bomenconsulent' Annemiek van Loon een inhoudelijk stevige cursusmap samengesteld.

Op de cursusedagen nam Annemiek de aanwezige contactpersonen aan de hand van de cursusmap in kort bestek mee langs boombiologie, fysiologie, ecologie, de levenscyclus, boomverzorging en de problematiek rondom straat- en laanbomen in dorp en stad. Met name de nieuwste ontwikkelingen in het vakgebied 'Boomverzorging' en de grote aandacht die er de laatste jaren in Nederland is ontstaan voor 'Veterane

foto: Ruud Steggerda

Contactpersoon van de Bomenstichting worden?

Bent u geïnteresseerd in het contactpersoonerschap?
Neem contact op met Ruud Steggerda: 030-2303510
(ma-do 9.00-12.30) of
rsteggerda@bomenstichting.nl

Het Prins Bernhard Cultuurfonds draagt bij in het verwezenlijken van de cursussen.

bomen' konden zo bij de nieuwe generatie contactpersonen onder de aandacht worden gebracht. Natuurlijk riep de aangeboden stof vragen en onderlinge discussie op. Juist dat maakte het een levendig geheel. Naast het opdoen van kennis legden vele aanwezigen ook meteen (opnieuw) contact met elkaar, zodat ook het onderlinge netwerk van de contactpersonen versterkt werd.

Alle contactpersonen, zowel de 'ouwe getrouwen' als de nieuwe instromers kunnen de komende kerstvakantie hun nieuwe bomenkennis rustig laten bezinken. In combinatie met de nog aan te bieden cursussen hoopt de Bomenstichting vanaf 2011 op een vakkundig onderlegde en daardoor nog slagvaardiger lokale vertegenwoordiging van onze contactpersonen te mogen steunen.

Met een donderend geraas sloeg maandag 23 augustus jl. rond half twee de Anne Frankboom achter het Anne Frankhuis in Amsterdam tegen de grond. Daarmee had hij zijn eigen oordeel geveld en het niet overgelaten aan de mensen om hem heen.

De 150-jarige paardenkastanje van 22 meter hoog viel over enkele tuinen en raakte 'slechts' afscheidingen en schuurtjes. De metalen constructie, die in het voorjaar van 2008 was aangebracht om de boom voor omvallen te behoeden, was niet bestand tegen de enorme krachten die de 30 ton hout erop uitoefende en ging mee in de val. De kastanje was zwaar aangetast door een tonderzwam en deze had het hout op ruim een meter boven de stamvoet ernstig verzwakt. Tot zover de feiten.

Binnen een uur was het gebeuren wereldnieuws. Wat velen hadden voorspeld en wat anderen hadden verwacht te kunnen uitstellen, had plaatsgevonden.

Anne Frankboom gaf het op

Frank Moens

Drie jaar geleden, in november 2007, kwam de kastanje volop in het nieuws toen het besluit was genomen de boom te vellen. In de maanden daarna werd, onder aanvoering van de Bomenstichting, met succes actie gevoerd de boom te behouden. Voor- en tegenstanders voor behoud stonden tegenover elkaar. Deskundigen uit binnen- en buitenland werden ingeschakeld om een toekomstverwachting voor de boom te geven. De rechter moest er aan te pas komen en vernietigde de kapvergunning. In een zeer moeizaam verlopend, maar constructief overlegproces werd een unieke stut bedacht die de bijzondere boom moest behoeden voor omvallen.

Helaas hebben alle inspanningen toch weinig opgeleverd. Ongeveer twee en een half jaar na het realiseren van de stut bleek de kastanje niet bestand tegen de zware windvlagen en hevige regen van die dag en brak op zijn zwakke plek af op anderhalve meter boven de grond.

Met het oog op de toekomst

Direct na het omvallen laaide de verwachte discussie op in de vakwereld en daarbuiten of alle inspanningen wel de moeite waard waren geweest. De Bomenstichting betreurt het dat de Anne Frankboom het betrekkelijk snel heeft begeven. Maar ze pleit er ook voor dat de vakwereld, inclusief zichzelf, uit deze situatie lering trekt om in de toekomst veterane bomen met een hoge cultuurhistorische waarde, zoals deze, langer te kunnen behouden. Het zijn en blijven bezienswaardigheden.

De vraag werd in de media gesteld of er een nieuwe Anne Frankboom komt. Waarschijnlijk wel, maar het hangt ook af van de eigenaar van de tuin waarin de boom groeide. Er

zijn enkele goed ontwikkelde stekken beschikbaar op een kwekerij. Een daarvan kan de rol overnemen. Nog veel aardiger is dat de boom er mogelijk zelf al in voorziet met een stevige loot die zich naast de hoofdstam heeft ontwikkeld. Of de wortel waar die op groeit levensvatbaar is, zal op termijn blijken.

En het hout? Het hout komt in stukken als een soort relikwie in verschillende Joodse musea ter wereld terecht, zo heeft de eigenaar besloten in weerwil van de vele initiatieven van diverse organisaties om andere bestemmingen aan het hout te geven. De Bomenstichting gaat ervan uit dat wat ondernomen wordt recht doet aan waar deze boom voor stond: een levend aandenken aan de Holocaust.

Hoera! Een burgerinitiatief

Tien succesvolle voorbeelden
60 blz, kleur
Edwin Koot, Frank Naber,
Ruud Steggerda
Uitg. Bomenstichting
ISBN 978 90 70405 25 0
€ 10,-

Te bestellen via de website van de Bomenstichting.

Op 10 november presenteerde de Bomenstichting tijdens de jaarlijkse toekenning van het 'groenste' dorp en de 'groenste' stad op de Entente Florale haar jongste publicatie. Directeur Frank Naber overhandigde Cees Lever, directeur regionale zaken van het ministerie van ELI het eerste exemplaar.

Hoera! Een burgerinitiatief is de weerslag van een onderzoek dat de Bomenstichting uitvoerde naar het slagen van ideeën van bewoners voor verbetering van hun leefomgeving.

Directeur Frank Naber (rechts) overhandigde Cees Lever, directeur regionale zaken van het ministerie van ELI het eerste exemplaar.

Daarbij is niet in eerste instantie de praktische uitvoering van belang, maar meer hoe de plannen ontvangen werden bij de ambtenaren op het gemeentehuis en of en hoe er een samenwerking tot stand kwam.

Een en een is niet per definitie twee. Dit boekje gaat over samenwerkingsvormen die meer opleverden. Niet alleen het realiseren van het plan, maar ook het elkaar verstaan, het ontwikkelen van begrip en saamhorigheid, ook voor de jaren erna.

Hoera! beschrijft van tien uiteenlopende voorbeelden de processen die resulteerden in successen. Wat was ervoor nodig en wat werd ervan geleerd. Welke factoren speelden mee? Het dient als leidraad voor individuen of groepen die met plannen rondlopen voor verbetering van hun openbare leefomgeving. Doe er uw voordeel mee!

De Bomen

in Artis en Hortus
Hans van der Stelt, Sjors van der Stelt en
Hilde van der Stelt-Strijbos
146 bladzijden, z/w afbeeldingen,
lijntekeningen
Architectura & Natura Pers
978 90 76863 90 0
€ 29,50

Misschien is het een ouderwetse conclusie, maar het is een verademing als je een boek onder ogen krijgt waarin de kenmerken van bomen in duidelijke, gedetailleerde zwart-wit lijntekeningen zijn weergegeven. Dat is met *De Bomen* het geval. Het is de opvolger van een gidsje over het bomen-

bestand van Artis en Hortus waar Hans van der Stelt ruim twintig jaar geleden aan werkte en dat in 1989 verscheen. Voor de tweede, herziene druk werd Hans bijgestaan door zijn moeder en zoon: drie generaties bijeen, met veel liefde voor het onderwerp.

Veel boomliefebbers kennen, wellicht onbewust, het werk van Van der Stelt. Hij illustreerde het bekende boek van de Bomenstichting: *Stadsbomen van Acer tot Zelkova* (1983). *De Bomen in Artis en Hortus* is gebaseerd op het sortiment van deze twee oude groene plekken in Amsterdam. Zo moet je het in eerste instantie beoordelen en daarom is het beperkt in de hoeveelheid beschrijvingen. Maar aan de andere kant is het meer dan dat. Het is een determinatiegidsje met schitterende, kenmerkende, getekende boomsilhouetten. Die zijn stevast voorzien van een menselijk silhouet om de maat van de kroon te benadrukken.

Het boekje is voorzien van plattegronden van Artis en Hortus met daarop de locaties van de bomen ingetekend, dus ze zijn in levende lijve te aanschouwen. Buiten deze tuinen is het heel goed bruikbaar voor het opdoen van kennis over soorten, bloem-, blad-, twijg-, schors- en vruchtkenmerken. Het geeft inzicht over gebruiksmogelijkheden van een uiteenlopend sortiment.

Stilte voor de storm?

De toekomst van in- en uitheemse bomen in Nederland
Redactie Koos Slob
Uitg. Nederlandse Dendrologische
Vereniging, Wageningen
ISBN 978 90 81579 91 9
€ 9,50 (incl verzendkosten)
Verkrijgbaar door bovenstaand

bedrag over te maken op rekening 526146079 t.n.v. NDV te De Punt

Op 6 november 2009 hield de Nederlandse Dendrologische Vereniging ter gelegenheid van haar 85-jarig bestaan het symposium *Stilte voor de storm?* met als thema de toekomst van de houtige gewassen in ons land. Aanleiding in het bijzonder was de verwachte opwarming van de aarde, de daarmee gepaard gaande verschuiving van klimaatzones, het optreden van meer weersextremen en als gevolg daarvan verandering van vegetatie.

Het boekje is de weerslag van de voordrachten van zeven deskundigen, die elk vanuit hun eigen invalshoek hun gedachten lieten gaan over de ontwikkeling van met name bomen en struiken in ons land. Alleen al de vraag wat een inheemse boom is en wat niet, levert stevige discussie op over hoe we met onze beplanting moeten omgaan en wat wel en niet toelaatbaar is.

De conclusie van het symposium was dat achteroverleunen en afwachten op wat er op je af komt, geen oplossing is. Maar onderzoeken en kennis vergaren wel. De discussie zet zich voort in deze samenvatting van de voordrachten en is goed voor uw beeldvorming.

Frank Moens

'Ik wil stichtingen helpen om de natuur de natuur te laten'

De Bomenstichting bestaat veertig jaar, mede dankzij trouwe donateurs. In deze serie hebben we tweemaal een donateur van het eerste uur aan het woord gehad. Voor het voortbestaan van de Bomenstichting zijn wij net als de afgelopen veertig jaar ook de komende jaren afhankelijk van trouwe donateurs. Ditmaal een gesprek met Marc van Beusekom. Een nieuwe en hopelijk voor de komende veertig jaar trouwe donateur.

Marc van Beusekom (38 jaar) uit Zaandam is sinds kort donateur van de Bomenstichting. Daar had hij een verrassende reden voor. Hij vindt dat de generatie na ons ook nog van de natuur moet kunnen genieten. Met die gedachte hield hij zich al een tijdje bezig, maar schoof het steeds voor zich uit. Op een keer is hij ervoor gaan zitten en is hij op internet gaan zoeken naar stichtingen die zich met de natuur bezighouden.

In één keer, en dat is het verrassende, is hij lid geworden van de mossenwerkgroep van de KNNV (de vereniging voor veldbiologie), de Vlinderstichting, Vogelbescherming, Natuurmonumenten, het magazine 'Onverwacht Nederland' van Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, PWN Noord-Hollands Duinreservaat en de Bomenstichting.

"Dat lijkt wel een ommekeer in je leven", roep ik verbaasd. "Ik wil stichtingen helpen, om de natuur de natuur te laten.

Marc van Beusekom

foto: Roelie de Weerd

Met als gedachte een betere wereld", regaeert Marc. En zo vond hij al zoekend tussen het aanbod van stichtingen ook de Bomenstichting. Zijn interesse werd gewekt door het boek 'Bijzondere bomen in Nederland'. Bomen heeft hij altijd al fascinerend gevonden. Vooral in de herfst als de bladeren kleuren. Bomen geven hem een rustgevend gevoel. Hij loopt vaak in de buurt van Heemskerk en daar staat een kastanjeboom waar hij altijd even bij stilstaat om naar te kijken. Maar ook moet hij even voelen en de bast aanraken.

"Die kastanje trok me gewoon. Een stoere boom. Heel

Koninklijke uitnodiging

Begin september werden vijftientig vrijwilligers van de Bomenstichting blij verrast met een uitnodiging van Hare Majesteit de Koningin om Prinsjesdag 2010 bij te wonen. Koningin Beatrix, beschermvrouw van de stichting, kon ons ter gelegenheid van het veertigjarig jubileum via deze weg in het zonnetje zetten.

Dat zonnetje scheen uitbundig toen wij de derde dinsdag van september werden ontvangen door het Koninklijk personeel via de achterzijde van Paleis Noordeinde in Den Haag. We verruilden de grote ontvangstvestibule van wit marmer voor een geheel in onze smaak ingerichte Indische stijlkamer van - inderdaad - hout!

Met koffie of thee in de hand bewonderden we het plafond en muuroppervlak dat geheel is betimmerd met bewerkte panelen van djatihout. Het interieur van dit vertrek is in 1901 aangeboden door de ingezetenen van voormalig Nederlands-Indië aan koningin Wilhelmina en prins Hendrik ter gelegenheid van hun huwelijk. Deze Indische kamer is een van de kunstigste en mooiste kamers in het paleis en wordt zelden gebruikt, zo werd ons verteld. Ik realiseerde mij met groeiend besef wat een bijzondere dag ik mocht meemaken.

Een juffrouw vroeg ons haar te volgen. Als kinderen op

De Bomenstichting-delegatie voor het paleis Noordeinde in Den Haag, waar zij was uitgenodigd om Prinsjesdag 2010 bij te wonen.

schoolreisje werden we door enkele gangen geleid en arriveerden we bij het voorplein waar gereserveerde stoelen stonden opgesteld: de Bomenstichting mocht plaatsnemen op de eerste rij! Een schouwspel van militairen, politie, fanfare, koetsen en stalmeesters met bijbehorende ceremoniële handelingen ontvouwde zich op enkele meters afstand, inclusief het geheel van camera's, journalisten en fotografen buiten het hek. Het hoogtepunt was voor velen het moment dat de Gouden Koets arriveerde en de koninklijke familie in

apart. Maar dat voelen doe ik ook bij andere bomen. Dan wil ik weten hoe de structuur van de bast voelt."

Zijn dagelijks werk zit in de farmaceutische hoek. Hij maakt het antigriepvirus. "Weet je dan ook wat het hoofdbestanddeel is van het aspirientje?" vraag ik spontaan. "Ja, een boom. De wilgenbast", lacht hij alsof ik hem aan een examen onderwerp. Door het farmaceutische werk kreeg hij ook belangstelling voor wilde planten en wat je ermee kunt doen. En zo ontdekte hij ook dat er veel bomen zijn met een geneeskrachtige werking.

Wat de Bomenstichting precies doet weet Marc niet. Hij heeft wel wat op internet gelezen, maar de interesse kwam vooral omdat de Bomenstichting zich met bomen bezig houdt en daarom is hij donateur geworden. Hij heeft nu een paar keer Bomennieuws ontvangen en dat vindt hij erg boeiend. Vooral de informatie over bomen en artikelen over een bepaalde boomsoort.

Onder ons tweede kopje thee praat ik hem bij over het werk van de Bomenstichting en bomen we verder over bomen en de relatie tussen bomen en mensen. Ik opper dat hij misschien het boek 'Bomen en mensen, een oeroude relatie', ook wel interessant zal vinden. Dat boek kent hij niet, zegt hij terwijl hij de flyer van het boek 'Bijzondere bomen in Nederland' in zijn handen rondraait. Zo te zien wil hij dat boek graag eerst aanschaffen.

Roelie de Weerd

het rijtuig stapte.

De troonrede konden we tijdens onze lunch in de rode ontvangstkamer van het paleis op een televisie volgen. Na afloop, toen de stoet terug was op het paleis, hebben we naar de koninklijke familie op het bordes gezwaaid om Koningin Beatrix te bedanken voor haar royale uitnodiging.

Petra Doeve

Contactpersoon Bomenstichting

Beter een half ei ...

Prachtige grote platanen met dikke stammen op pleinen in de Provence. Zo zou je ze bij ons ook willen.

Maar die gaten in de stammen, dat asfalt op hun wortels en die afgehakte takken, hoe kunnen ze zo leven? Welnu, het een heeft met het ander te maken. Juist door dat hakken in de kronen, dat kandelabereren, blijven ze groeien. In het vorige nummer van Bomennieuws zegt de boomverzorgende beeldhouwer Tarzan, dat je in principe niet kandelabert.

Voor die Franse platanen is er een heel goede reden om ze regelmatig kaal te maken. Met zo weinig groeiruimte en met dat asfalt op hun tenen, kunnen ze geen grote kroon ontwikkelen, maar door dat hakken in de kronen groeien er toch mooie bomen met dikke stammen en groene, schaduwgevende kronen.

In ons land hebben straatbomen meestal ook te weinig ondergrondse ruimte. Maar ondanks die beperking willen wij wel een boom met volwassen kroon. Hoe, dat moet de boom zelf maar regelen. Wij mishandelen bomen niet door de takken er af te zagen.

Maar die boom kan dat helaas niet regelen en houdt al snel op groen te zijn en daarom staan straten vol met verkommerde, kwijnende bomen.

Een straatboom kan heus wel groot worden, dan doe je als in Amsterdam en plant ingenieus twaalf straatbomen in 800 m³ bosgrond, waar bovenop alle verkeer mogelijk is. Een prima, wat kostbare oplossing.

Ook in ons land zijn goede voorbeelden van gekandelaberde bomen die juist door het kandelabereren groot kunnen groeien en gespaard blijven voor aftakeling.

Hier staan ook gekandelaberde bomen met Frans ogende stammen dicht bij woningen, op plaatsen waar een forse boomkroon ongewenst zou zijn. Zonder kandelaberafspraken zou er nooit een boom geplant worden, terwijl er nu een fraaie friscroene boomstraat is.

Natuurlijk is een gekandelaberde boom niet de meest wenselijke boomvorm, maar gezien de groeiplaats vaak wel de beste keuze: een half ei is mooier dan een lege dop.

Velen vinden kandelabereren boomonwaardig en planten daardoor steeds opnieuw bomen op boomonwaardige plaatsen.

Veel slecht groeiende, jaar op jaar aftakelende bomen zouden nog te redden zijn door ze met spoed te kandelabereren. De bomen ontwikkelen zich daarna opnieuw, maken de straten weer groen en zijn dan veel waardevoller dan de kwijnende bomen die er nu staan of de nieuw aangeplante kleintjes zonder toekomst.

Boomliehebbers, boomverzorgers, boombeheerders, Bomenstichting, kijk anders naar kandelabereren, de bomen zijn het waard.

Douwe van der Heij

10.000 schouwformulieren

Voortgang Landelijk Register van Monumentale Bomen

Frank Moens

De viering van het 40-jarig bestaan van de Bomenstichting, het 'Jaar van de Monumentale Boom', loopt ten einde. Het was het jaar waarin de tweede schouwronde van het Landelijk Register van Monumentale Bomen werd afgerond en een nieuw boek over onze bijzondere bomen verscheen. Plannen voor het wereldkundig maken van het register werden al in 2009 voorbereid in de hoop deze in 2010 te kunnen uitvoeren. Gebrek aan voldoende financiering noodzaakte ons de plannen even op te schorten. Maar inmiddels zijn de stappen gezet voor het inrichten van een interactieve website over Monumentale Bomen.

Het Landelijk Register van Monumentale Bomen is al sinds het eind van de jaren tachtig een visitekaartje van de Bomenstichting. Belangrijk is dat een dergelijk bestand zijn waarde behoudt en niet verstoofd. Sinds 1991 wordt daar doorlopend aan gewerkt. In de periode 2005–2010 is er met alle eigenaren, van particulier tot

overheid, contact gelegd en is er met hun hulp een actualiseringsronde uitgevoerd. Ongeveer 10.000 objecten zijn in die periode provinciegevoegd onder de loep genomen. Een behoorlijke administratieve onderneming, die kon worden uitgevoerd met steun van het voormalige ministerie van LNV.

Medewerking onvoldoende

Het was geen eenvoudige opgave. Lang niet elke eigenaar blijkt begaan met zijn of haar eigendom. Ongeveer 65 procent van de aangeschrevenen reageerde op het eerste verzoek. Een herhaalde vraag verhoogde de score weliswaar, maar onvoldoende.

Gelukkig kon de Bomenstichting een beroep doen op tal van vrijwilligers, die de ontbrekende

Links:
Rode beuk op de
begraafplaats Groene
steeg in Leiden.

Rechterpagina:
Kruislinde langs de
Groenenweg ter hoog-
te van nr. 36 in de
gemeente Vijlen (zui-
delijk Limburg).

verder

puzzelstukjes legden. De Bomenstichting is degenen die aan de schouw hebben meegewerkt zeer erkentelijk daarvoor.

Uiteindelijk werd, om het geheel compleet te maken, in enkele provincies een vakkracht ingeschakeld. In Drenthe heeft het Drents Landschapsbeheer de werkzaamheden in opdracht uitgevoerd.

Het doel van deze schouw was niet alleen de gegevens van geregistreerde bomen te actualiseren, maar vooral het contact tussen Bomenstichting en eigenaar te verstevigen.

Hoewel het genoemde percentage anders doet vermoeden, zijn we toch in de opzet geslaagd. Want ook al reageerde men niet op het schriftelijk verzoek, de bezoeken naderhand van vrijwilligers en vakmensen leverde toch een contact en bekendheid met het register op.

Uitval monumentale bomen stabiel op één procent

Al tijdens de eerste schouwrondes constateerden we een jaarlijkse uitval van één procent. Dat percentage hield ook in deze ronde stand. De aanwas van geregistreerde objecten was daaraan evenredig.

De conclusie van de tweede schouwrondes is dat de monumentale boom in ons land betrekkelijk jong is en relatief steeds jonger wordt in vergelijking met monumentale bomen in de ons omringende landen. Het gros van de bomen stamt uit de 19e eeuw. De hoeveelheid objecten uit de 18e eeuw neemt in rap tempo af en het aantal van nog eerder is bij wijze van spreken nog maar een handjevol. Vooral beuken blijken niet opgewassen tegen klimaatproblemen, zoals een warme droge zomer, of zijn niet bestand tegen veranderingen tussen hun wortels. Oude beuken zijn een zeldzaamheid. Omvangrijke bomen van zes meter en meer komen wel voor, maar dan wordt weer duidelijk dat beuken harde groeiers zijn en dat dergelijke exemplaren nog geen twee eeuwen oud zijn. Linden en eiken blijven de kroon spannen als het om een hoge leeftijd gaat. Platanen zijn in opkomst. Hier en daar blijkt ook een andere soort, zoals een gewone acacia of een goudenregen tegen de tand des tijds bestand.

Dit jaar gaf de beroemde beuk van landgoed Den Bramel de geest en van de legendarische

foto: Frank Moens

Wanneer is een boom monumentaal?

De leeftijd van de boom is minimaal 80 jaar. Een uitzondering kan gemaakt worden voor bv. een herdenkingsboom of een boom met een grote dendrologische waarde.

De boom mag niet in een onherstelbare slechte conditie verkeren; volledig verval mag niet binnen tien jaar te verwachten zijn.

De boom heeft ten minste één van de volgende specifieke kenmerken:

Beeldbepalend - De boom is door zijn leeftijd en verschijning onvervangbaar voor het karakter van de omgeving en van landelijk belang.

Cultuurhistorische waarde

Herdenkingsboom: gepland ter gelegenheid van een belangrijke gebeurtenis (bijvoorbeeld geboorte, huwelijk binnen het koningshuis).

Markeringsboom: gepland ter markering, zoals grensbomen in het agrarisch gebied, of bakenbomen langs de rivieren.

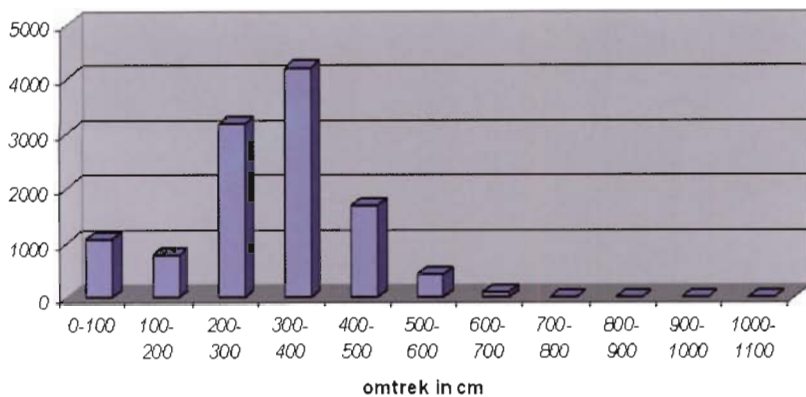
Kruis- of kapelboom: gepland naast een kapel of kruisbeeld om de locatie te benadrukken.

Bijzondere snoeivorm: bijvoorbeeld kunstsnoeivorm tweestammig

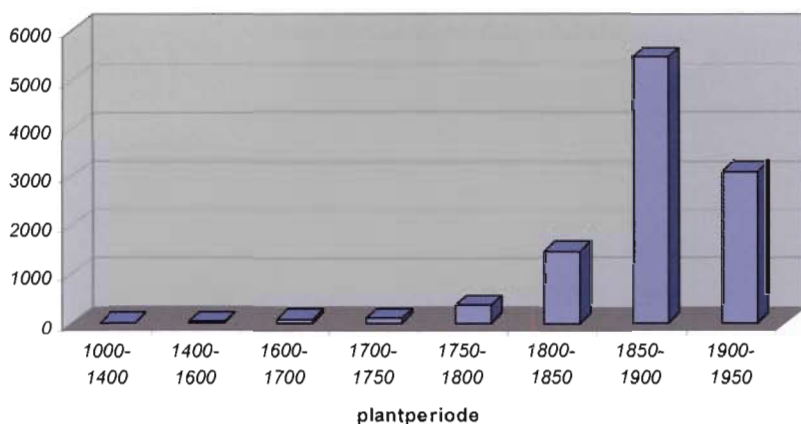
Dendrologische waarde - De boom is van een zeldzame soort of variëteit.

Natuurwaarde - De boom heeft betekenis doordat er zeldzame planten of dieren in leven.

Zeldzaamheid - De boom is de dikste, oudste of hoogste in de gemeente, regio of provincie.

Verdeling van aantal bomen naar omtrek in het Landelijk Register van Monumentale Bomen. Een omtrek van 400 cm komt overeen met een doorsnede van ongeveer 130 cm.

Verdeling van aantal bomen naar leeftijd in het Landelijk Register van Monumentale Bomen.

Twaalf Apostellinde van Ter Apel vond men dat de laatste levende restanten het aanzien niet meer waard waren. Er staat nu een opgekweekte stek van de boom.

Internet verhoogt betrokkenheid bij monumentale bomen

De schouwronde 2005-2010 is in de contacten met de eigenaren vooral een papieren aangelegenheid geweest. Anno 2010 lijkt een digitale aanpak het meest logisch. Dat bleek en blijkt echter niet zo eenvoudig. De enige zekerheid die we hebben is het feitelijk adres van de geregistreerde objecten. Namen van eigenaren en e-mailadressen veranderen aan de lopende band.

Toch gaan we digitaal. Er wordt achter de schermen gewerkt aan de realisatie van een interactieve website voor bijzondere bomen waarin het gehele register beschikbaar komt. Het presenteren van gegevens uit onze database is op internet niet zo ingewikkeld. Het interactieve deel van de website heeft wat meer voeten in de aarde en we denken zelfs nog een stap verder, nl aan een applicatie voor de smartphones.

We willen gebruikers van de site de gelegenheid bieden ervaringen met en over exemplaren kenbaar te maken of een afbeelding toe te voegen. Ook het eenvoudig samenstellen van een fietstocht langs bomen moet tot de mogelijkheden behoren. En als het ergens dreigt mis te gaan met een levend monument, dan moet de website het medium zijn om daarover te communiceren. De invoering zal waarschijnlijk stapsgewijs plaatsvinden. In 2011 laten we via het Bomennieuws en onze digitale nieuwsbrief weten als er wat beschikbaar is.

foto: Wim Poil, Beilen

'Maak Monumentale Bomen zichtbaar' leverde € 17.000 op!

In mei dit jaar vroegen we de achterban van de Bomenstichting een bijdrage te leveren aan de realisatie van het plan het Register van Monumentale Bomen openbaar te kunnen maken met behulp van een interactieve website. Velen zagen dat idee wel zitten en doneerden. De opbrengst was maar liefst €17.000. Een mooi resultaat waar de Bomenstichting zeer mee ingenomen is. Iedere gever persoonlijk bedanken is niet haalbaar. Daarom spreken we hierbij onze hartelijk dank uit voor deze extra ondersteuning!

foto links:
De dikke eik van Beilen: voor zover bekend de oudste grensboom van ons land.

Eerste bijeenkomst van beheerders Boomregisters

Op zaterdag 23 oktober kwamen meer dan veertig vertegenwoordigers, waaronder enkele van de Bomenstichting, uit tien Europese landen bijeen, die zich op een of andere manier professioneel of als liefhebber bezighouden met het verzamelen van gegevens over monumentale bomen.

Plaats van samenkomst was het Wespelaar Arboretum, ten noordoosten van Brussel.

Het initiatief ging uit van 'The Tree Register', een Engelse organisatie die zich inspant gegevens van bijzondere en veterane bomen in eigen land vast te leggen.

Het was voor het eerst dat een dergelijke groep bijeen kwam. Van elk vertegenwoordigd land werd een impressie gegeven hoe men met het vastleggen van gegevens bezig is.

Het was een inspirerende bijeenkomst, met veel uitwisseling van ideeën. Voorlopig is het plan

foto: Frank Moens

elkaar via internet op de hoogte te houden van elkaars vorderingen. Wellicht mondt dit uit in een tweede bijeenkomst over een jaar of twee.

In het diagram moeten 14 regels van vier anagrammen komen te staan, en wel zodanig dat er van links naar rechts telkens één letter bijkomt. Van de omschrijvingen is altijd één van de vier een boom. Voorbeeld: EB - BEK - BEUK - KUBJE.

In de genummerde vakjes (1 t/m 14) verschijnt het woord voor een "groep kleine houtige gewassen die men bijvoorbeeld op een kerstkaart ziet".

Zend uw oplossing – het 14-letterwoord volstaat – vóór 15 januari 2011 per post of per mail fmoens@bomenstichting.nl naar de Bomenstichting. Goede oplossingen dingen mee naar drie boeken *De man die bomen plantte*.

- 1.Chinese munt - Kreet - Boom - Weelderig
- 2.Pers.vnw. - Boom - Kern - Meisjesnaam
- 3.Lidwoord - Boom - Watervogel - Plaats in Gelderland
- 4.Broertje van Sien - Vat - Boom - Koningszetel
- 5.Vogelproduct - Steensoort - Zangstuk - Boom
- 6.Noot - Stelling - Boom - Kledingstuk
- 7.Opbergplaats - Speelgoed - Broer van Kaïn - Boom
- 8.Boom - Stel - Kinderfietsje - Trottoir
- 9.Voorzetsel - Boom - Traag - Deel van een tabel
- 10.Getal 3,14 - Boom - Havenhoofd - Stuk gereedschap
- 11.Bijwoord - Ferm - Ter (Groningen) - Boom
- 12.Bijwoord - Voorzetsel - Boom - Haastje
- 13.Oude maat - Boom - Bont - Bruiloftskleed
- 14.Familielid - Snel - Boom - Zoon van Priamus

SANDBERG VAILLANT ADVOCATEN

Gespecialiseerd in bomen & burenrrecht

Dorpsstraat 17
7251 BA Vorden
Postbus 68
7250 AB Vorden

Telefoon : 0575 – 55 65 67
Telefax : 0575 – 55 64 09
Mobiel : 0651 – 47 05 91
E-mail : eacs@sandbergvillant.nl

Arbori-Arnhem Boomverzorging & Advisering

Vredesteinsstraat 4

6665 LG Driel

tel : 026-47 22 718 GSM: 06 - 53 75 26 65

fax : 026-47 23 823

E-mail: arbori-arnhem@hetnet.nl

www.arbori-arnhem.nl

- boomverzorging
- beheerplanning
- inventarisatie
- onderzoek en advies
- taxaties

ITS

Poel Apeldoorn

ITS

Poel Gooi en Vecht

Boomverzorgingsproducten

International Tree Service bv

www.poelbosbouw.nl

Telefoon 06 53491303 Fax (0294) 295737

ITS is al vanaf 1970 de leverancier van materialen voor bomen in het stedelijk gebied. Dit productpakket bevat onder andere anti-wortelfolie, beluchtingsmaterialen, meststoffen en boomonderzoeksapparatuur. Kom gerust eens langs om vrijblijvend geïnformeerd te worden over onze producten. Graag stellen we onze expertise en informatie ter beschikking bij het oplossen van vraagstukken rondom o.a. standplaatsinrichting, vakboeken, takverankering (beveiliging), plaagbestrijding, boomonderzoeksapparatuur en vitaliteitsverbetering van bomen.

**Projectbegeleiding
Onderzoek
Advies**

**Hoogendoorn
Boomadvies**

Prins Bernhardstraat 28 • 2825 BE • Berkenwoude
Tel: 0182 367871 • www.hoogendoornboomadvies.nl

→ Overheid → Bedrijven → Instellingen → Particulieren

Met aandacht seizoenen vooruit

www.vanhelvoirtgroenprojecten.nl

- omling
- onderhoud
- boomverzorging
- grondwerken
- bestratingen
- daktuinen
- verplanten
- snoeien
- roeien
- standplaatsverbetering
- onderzoeken
- productiesiteering
- bodemzand
- BIM

VAN HELVOIRT
GROENPROJECTEN BV

Ouderwijklaan 8A • 5056 BD Berkel-Enschot • Telefoon (013) 540 82 00 • Fax (013) 540 82 01 • www.vanhelvoirtgroenprojecten.nl

Advies
 Boombeleid
 Boombeheer
 Onderzoek & Advies
 Boomveiligheidscontrole
 Begeleiding Groenprojecten
 Bomen Effect Analyse
 Directievoering/toezicht houden
 Taxatie

BOOMTOTAALZORG

werkt al ruim 25 jaar als gespecialiseerd boomverzorgingsbedrijf vanuit Midden-Nederland met uitsluitend vakbekwame, gemotiveerde mensen die passie hebben voor hun vak!

Met gepaste nuchterheid en idealisme staan wij borg voor optimale kwaliteit.

Onze filosofie: "De boom als natuurlijk organisme waarbij natuurwetten gerespecteerd dienen te worden!"

Door onze filosofie, specifieke kennis en zeer ruime ervaring zijn wij een ideale partner bij zowel voorbereiding als realisatie als het gaat om bomen en hun verzorging binnen de openbare ruimte

Uitvoering
 Snoeien
 Planten
 Verplanten
 Groeiplaatsverbetering
 Vellen
 Roeien

030 - 601 18 80 • info@boomtotaalzorg.nl • www.boomtotaalzorg.nl

DE GROENE IMPULS

TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN | BOOMSPECIALISTEN | REALISATIE

GAGELDIJK 4F UTRECHT | TELEFOON +31(0)30 26 44 333 | WWW.COPIJN.NL

Vier dagen bomenreis in Normandië

Vier dagen bomenreis in Normandië, van 1 t/m 4 oktober, dat klinkt heel rustgevend en romantisch maar het reisje was ook hard werken, al konden we bijkomen in luxe hotels. In de met boomliefhebbers volgepakte bus onder de energieke en deskundige leiding van Beline Geertsema was het ook fors wat kilometers vreten, maar we hebben daardoor ook heel veel moois gezien!

Bijvoorbeeld twee kastelen en een groot landhuis met siertuinen, moestuinen en landschapstuinen. Op alle locaties indrukwekkende bomen, zoals een allerprachtigste lindenlaan van drie eeuwen oud.

We bezochten bomen die in de categorie fenomeen vallen. Bijvoorbeeld de eik van Allouville-Bellefosse, die misschien 1000 jaar oud is. Zowel in de stam (omtrek aan de voet 15 m) als in de kroon is een kapel gebouwd. Natuurlijk heel interessant, maar deze boom wekte bij ons ook veel medelijden op. Hij is als een pias aangekleed met dakjes en deurtjes en heeft daarmee zijn waardigheid verloren.

Heel anders is dat bij een eik die ergens midden in een weiland staat in Beauval-en-Caux. Hij schijnt tussen de 800 en 1000 jaar oud te zijn, nog helemaal gezond, stoer en olijk.

Behalve eiken stonden er veel dikke taxus(sen) op het programma, een oeroude meidoorn, een enorme tamme kastanje...

De kathedraal van Amiens hebben we er ook even bijgedaan en als laatste stond in België het Parc de Mariemont op het programma. Een landschapspark met veel oude solitaire bomen, kunstwerken, wat bos, een rozentuin en vijvers.

En het gekke is, nu ik zoveel bijzondere bomen heb gezien, dat ik de 'gewone jongens in de buurt' ook weer echte natuurwonderen vind.

Marije Verbeek

Linksonder en vervolgens met de klok mee:

Le Chêne 'Cuve', meerstammige, komvormige eik (Forêt de Brotonne), tegen de enorme ceder van ca. 400 jaar oud (Château Miromesnil), Beline Geertsema, zij presenteerde een vlekkeloos programma, bord met tekst en uitleg op de eik van Allouville-Bellefosse, de eik van Allouville-Bellefosse zelf, besloten tuin in Parc le Bois des Moutiers, eik van boerderij Socquetot (Beauval-en-Caux), eeuwenoude taxus met kapel (La Haye-de-Routot), Acer rubrum in herfststanaat (Parc de Mariemont (België)), lindelaan uit midden 18e eeuw bij Château de Bosmalet (Auffay),

Foto's zijn van San van der Molen en Frank Moens.

Beleid versus uitvoering in Lochem

Dat beleid en uitvoering van het beleid elkaar tegen kunnen werken blijkt wel uit het volgende. In de gemeente Lochem heeft een evaluatie van het groen plaatsgevonden. Een van de basisdocumenten hierbij is de zogenaamde Groenvisie. Uit de inleiding daarvan citeren wij: "Ook het beheer van de bomen, dominant in structuur en identiteit van onze gemeente, wordt extra belicht. Bomen blijken de belangrijkste structuurdragers in het groen. Door hun omvang zijn het belangrijke oriëntatiepunten, maar door hun omvang brengen zij ook risico's met zich mee. Bomenstructuren moeten dan ook versterkt en beschermd worden of soms (opnieuw) aangebracht worden."

Dit is toch een zorgvuldige benadering en geeft een goede zorg voor bomen weer. Maar voorafgaand aan behandeling in de gemeenteraad valt er een bijzondere denkrant op bij de verantwoordelijk wethouder. In onze woorden ziet deze er ongeveer zo uit: Een gezonde boom levert meer geld op dan een oude aftakelende boom. Dus wanneer je een behoorlijk aantal gezonde bomen kapt, komt er door de verkoop van het hout een leuk bedrag binnen. En dat kan je dan vervolgens inzetten in het onderhoud van de dan nog bestaande bomen. "Kappen voor het behoud van bomen" noemde de wethouder deze gedachte. Natuurlijk is het volgens hem "niet de bedoeling dat zomaar in monumentale bomen de kettingzaag wordt gezet". De laatste woorden over dit alles zijn nog niet gesproken in de gemeente Lochem. Onze contactpersoon daar is er druk mee bezig.

Frank Naber

Steeds meer mensen kiezen ervoor. U ook?

Een jaar of drie geleden heeft de Bomenstichting de mogelijkheid geïntroduceerd om donaties te betalen met behulp van automatische incasso. Inmiddels heeft al ruim een derde van onze donateurs gekozen voor deze vorm van betalen. De Bomenstichting is daar erg blij mee.

Het sturen en verwerken van acceptgiro's kost veel tijd en dus veel meer geld. Geld dat we liever rechtstreeks zouden willen inzetten om onze doelstellingen te verwezenlijken. Daarnaast kosten acceptgiro's papier en dus bomen.

Voor u als donateur betekent het betaalgemak. U heeft er geen omkijken meer naar.

Reden genoeg om u op te roepen ook te kiezen voor automatische incasso. Voor nieuwe donateurs hebben wij de mogelijkheid om te betalen per acceptgiro reeds laten vervallen. Bij automatische incasso streven wij

ernaar mensen zoveel mogelijk te laten kiezen voor een bijdrage per maand. Maar ook een bijdrage per kwartaal is mogelijk. En indien u het niet eens bent met een afschrijving heeft u volgens de algemeen geldende regels 56 dagen de tijd om deze eenvoudig terug te vorderen.

Stap nu over op automatische incasso en vul vandaag nog het formulier in dat u eerder bij uw acceptgiro voor het voldoen van uw donatie 2011 heeft aangetroffen!

Bij voorbaat hartelijk dank,

Jeanette Roos,
Administratie

Mocht u dit formulier niet meer hebben, dan kunt u een nieuw formulier aanvragen via info@bomenstichting.nl, of even bellen met de Bomenstichting: 030-2303510 (9.00 - 12.30 uur)

Meld u aan voor de digitale nieuwsbrief

De Bomenstichting gaat lezers van Bomennieuws en andere belangstellenden met ingang van 2011 minimaal vier keer per jaar, en mogelijk meer, door middel van een digitale nieuwsbrief voorzien van actualiteiten. Dit jaar verschenen al drie edities. Meld u aan via onze website: www.bomenstichting.nl

Telefonisch vergaderen met Greenconference is goed voor bomen

Sinds juli van dit jaar is een nieuw initiatief voor telefonisch vergaderen operationeel: Greenconference. De kosten van een gesprek bedragen 15 cent per minuut per deelnemer. Het aardige van dit initiatief is dat vervolgens 5 cent per minuut door Greenconference wordt besteed aan initiatieven van de Bomenstichting, de Nationale Boomfeestdag en aan het Boom voor Boom Fonds van Natuurmonumenten. Dubbelgroen

bellen dus, zoals Greenconference zelf zegt: door telefonisch vergaderen via Greenconference ondersteunt u bomeninitiatieven én u levert een bijdrage aan het verminderen van CO₂ uitstoot. U hoeft u immers niet te verplaatsen naar een vergadering. Dus mocht u een telefonische vergadering overwegen, bel dan Greenconference.

Meer informatie:
www.greenconference.nl

Bomen en automobilisten

Twee opvallende berichten rond bomen en auto's troffen wij de afgelopen periode in de media. Het eerste bericht vermeldt de resultaten van een recente proef die in Norfolk in Engeland is gehouden. De uitkomst was dat automobilisten langzamer gaan rijden door het plaatsen van bomen op strategische afstanden. De bomen werden zo geplaatst dat zij, vanuit de rijrichting gezien, steeds dichterbij de rand van de weg kwamen te staan. Hierdoor lijkt de weg smaller dan hij is werkelijkheid is. En nu het resultaat: gemiddeld reden de automobilisten 3 km per uur langzamer dan voor het plaatsen van de bomen! Wat het onderzoek niet vermeldde was op welke afstand tot de

weg een boom moest worden geplaatst om de auto tot stilstand te krijgen. Het tweede bericht komt uit de provincie Overijssel. De provincie is voornemens om geleiderails langs boombeplantingen langs provinciale wegen te plaatsen. Voor de veiligheid van de weggebruikers. Waar bomen echt te dicht bij de weg staan en het aanbrengen van een geleiderail dus niet mogelijk is, zal moeten worden gekapt. In totaal zullen langs provinciale wegen in Overijssel volgens een schatting van de provincie ongeveer 100 bomen om deze reden het veld moeten ruimen.

Frank Naber

Veterane eik met beroemde 'gebruiker' in het nieuws

Groot-Brittannië. 'Een boom die nog verkoeling heeft geboden aan de jonge Agatha Christie' - zo opent het stukje, begin september, op de nieuwssite 'this is plymouth.co.uk'. Het gaat om de 300 tot 350 jaar oude eik van de Barton Cricket Club. De boom

wordt bedreigd door schimmels en verliest bast. Er is onderzocht hoe de boom behouden kan worden. Men gaat een stevige snoeibeurt toepassen, waarmee de boom 20 tot 30% in massa moet verliezen. Zo'n twee à drie meter zullen de takken worden teruggenomen. Dit om het risico van omwaaien te verminderen. Men wil de boom, die opgenomen is in het logo van de club, zo lang mogelijk behou-

den. De boom is onmiskenbaar aan het afsterven, maar het is geen reden om hem op te geven. Mr Coish, de

bomenbeheerder van de cricket club zegt "It is known as Agatha Christie's tree, but it is in decline. That does not mean it has reached the end of

its life. These trees can be in decline for around 50 years. At the moment it is 300 to 350 years old. It could live for around 500 years." De veteraan wordt dus een oude dag gegund. De snoeibeurt zal sowieso niet voor november worden uitgevoerd, men wacht tot de boom in rust is. Bovendien zal eerst nog een specialist in het beheer van veterane bomen worden geconsulteerd.

Inzenden kan nog tot 15 januari 2011

Fotowedstrijd 'boom in 4 seizoenen'

Fotografeer je geliefde bomen, bomen op een bijzonder plek of bomen die plotseling indruk op jou maken.

zie: www.bomenstichting.nl

Bomen tegen hitte

Klimaatverandering in Nederland betekent volgens deskundigen een stijging van de zomertemperaturen die het meest voelbaar is in de steden. Stenen, asfalt en dergelijke houden de warmte langer vast. Wanneer we het hebben over grote steden of grote verstedelijkte gebieden kan het temperatuurverschil met het buitengebied oplopen tot 5 à 10 graden. Diverse onderzoeken zijn inmiddels al gedaan aan dit fenomeen en er zullen er nog vele volgen. De wetenschap is er druk mee, het beleid is nog wat ad hoc en afwachtend. Maar hoe ervaren inwoners van die steden dit verschijnsel nu en wat zouden zij eraan gedaan willen zien en wat willen zij er zelf aan doen?

Om aanwijzingen voor antwoorden hierop te krijgen deed de Natuur- en Milieufederatie Utrecht afgelopen zomer een belevingsonderzoek naar hitte in de stad. Het onderzoek laat enkele leuke resultaten zien. Wat dacht u van de uitkomst dat mannen minder last van warme nachten hebben dan vrouwen? Tja, daar moeten we nog even op studeren. Maar dit terzijde. De

meeste respondenten in het onderzoek gaven aan dat een toename van hitte in de stad voor hen geen reden zou zijn om naar elders buiten de stad te gaan verhuizen. Opvallend was dat bijna een derde van de respondenten aangaf zich overigens geen zorgen te maken over de toenemende hitte in de steden. Misschien heeft dat te maken met hun voorkeurstemperaturen: vakantie vieren doet men graag met een temperatuur tussen de 20 en 25 graden. Voor slapen werd dit weer veel te warm gevonden! Voor oplossingen gaven de meeste respondenten 'groene' oplossingen: 32% pleit voor meer openbaar groen en parken, 28% wil dat de gemeente zorgt voor schaduw door het plaatsen van grote bomen en 25% pleit voor subsidie op de aanleg van groene daken. Op de vraag welke maatregel een bewoner zelf kan nemen gaf bijna een derde van de respondenten aan: het planten van bomen in de eigen tuin! De uitkomsten van dit belevingsonderzoek ondersteunen duidelijk de pleidooien van ondermeer de Bomenstichting voor het planten en

handhaven van grote bomen in het stedelijk gebied. En wanneer het planten van grote bomen niet te realiseren is, dan ieder geval de kleinere zo planten dat zij oud en groot kunnen worden. Maar het meest aardige van het onderzoek is wel dat in plaats van "u heeft een probleem met de stijging van de temperatuur" nu aan de mensen is gevraagd: "heeft u een probleem met de stijging van de temperatuur?". Juist het contrast tussen de stelling en de vraag opent een interessant perspectief om tot concrete maatregelen te komen. Concrete maatregelen in de vorm van een actieplan bijvoorbeeld. Wij gaan in ieder geval partners zoeken om zo'n actieprogramma met als werktitel 'Bomen zijn koel' op te zetten. U hoort nog van ons.

foto: San van der Molen

Frank Naber, directeur

BOMENCURSUS

colofon

35e jaargang, nummer 4, winter 2010
ISSN 0166-784 X
Verschijnt 4 x per jaar, oplage: 4000 stuks

Redactie: Douwe van der Heij,
Maartje Nelemans, Erik Platje, Roelie de Weerd
Eindredactie: Aart de Veer

Vaste medewerker: San van der Molen (kort nieuws)

Hoofdredactie, vormgeving en advertenties:

Frank Moens (fmoens@bomenstichting.nl)

Basisvormgeving: Westbroek en Ter Haar

Redactieadres: Bomenstichting

Oudegracht 201 bis, 3511 NG Utrecht

Tel: (030) 230 35 10 (van 9.00-12.30 uur)

Fax: (030) 231 03 31

www.bomenstichting.nl

Postbank: 2108755

Druk: Onkenhout Groep, Almere

Papier: 9Lives FSC Mixed 70% (55% recycled)

Overname van artikelen en berichten na overleg met de redactie.

De Bomenstichting zet zich sinds 1970 in voor het behoud van bomen in de stad en op het platteland.

Donateurschap minimaal € 25,- p.j. per automatische incasso, of € 30,- p.j. met acceptgiro.

Beschermvrouwe:

Hare Majesteit de Koningin

Uw kennis over bomen en struiken vergroten?

De NDV biedt in 2011 opnieuw die mogelijkheid!

Locaties: waarschijnlijk in

- Velp (Hogeschool Larenstein),
- Rotterdam (Arboretum Trompenburg)
- of binnen uw eigen organisatie.

U kunt kiezen uit 2 cursussen: start: febr./maart; einde: oktober/november

Cursus 1.

Inleiding tot de Dendrologie (A-cursus): het veel toegepaste sortiment. 12 dagdelen van 3 uur

Cursus 2.

Dendrologie voor gevorderden (B-cursus): is meer praktisch van aard. 9 dagdelen van 3 uur, 3 zaterdagen van 6 uur.

- * Ervaren, gemotiveerde en enthousiaste dendrologen als docent. Een cursus gaat door bij minimaal 12 cursisten. Het maximum aantal deelnemers per cursus is 20.
- * Kosten: € 335; NDV-leden: € 295 (NDV lidmaatschap: € 45 per jaar)
- * In overleg kan ook een cursus op maat worden verzorgd voor uw groep, bedrijf of arboretum-vrijwilligers. Inhoud en prijs in overleg.
- * Voor meer informatie en opgave: www.dendrologie.nl of gertrude.vd.kleijn@dendrologie.nl (T 070-5141127) of koos.slob@dendrologie.nl (T 010-4261643).

MONUMENTALE BOOMTOPPER

Dit is een van de meest markante bomen uit het Landelijk Register van Monumentale Bomen. Kijk voor een overzicht van meer bomen op www.bomenstichting.nl

WETENSCHAPPELIJKE NAAM

Juglans nigra

NEDERLANDSE NAAM

Zwarte noot

STANDPLAATS

Fraeylemaborg, Slochteren

GEMEENTE

Slochteren

PLANTJAAR

ca 1830

OMTREK

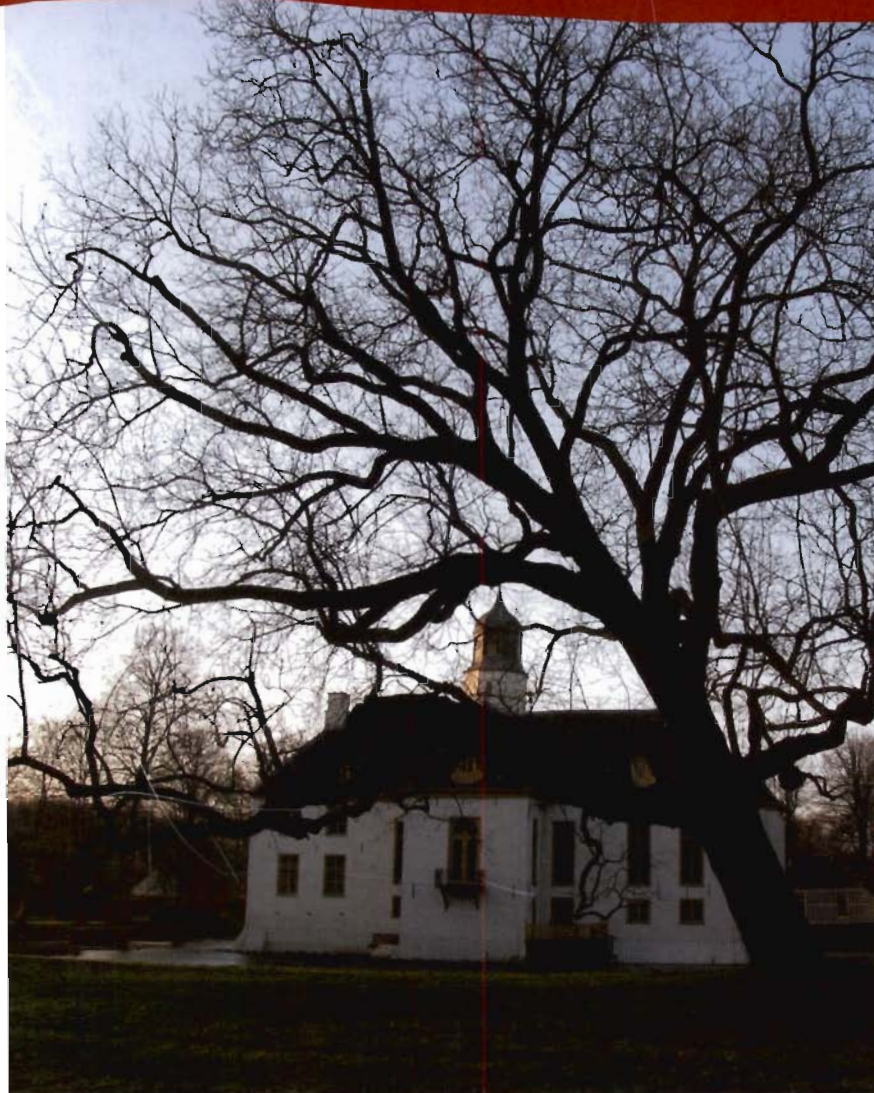
420 centimeter

HOOGTE

20 meter

BIJZONDERHEDEN

Op twee na dikste van het land

De scheve van de Fraeylemaborg

In het park achter de Fraeylemaborg in de provincie Groningen staat - niet geheel op eigen benen - een grote zwarte noot. Het is een van de grootste exemplaren van ons land. Het park, ook wel het Slochterbos genoemd, is in de eerste helft van de negentiende eeuw aangelegd in de Engelse landschapsstijl. Zeer waarschijnlijk is de noot in die periode aangeplant. Van oorsprong komen zwarte noten uit het noordelijk deel van Amerika.

Zo te zien aan het heuveltje waar hij op staat is de boom scheefgewaaid of -gezakt en is de wortelkluit deels mee omhooggekomen. De grond is daarna aangevuld en een stevige, strakgespannen staalkabel houdt de boom sinds 1985 overeind. De noot heeft dit ongelukje overleefd en maakt het zichtbaar goed. Zeker in het bladloze seizoen zijn de zware takken en de scheve stam prachtig te zien. Rechts van het huis staat een andere markante boom: de tweelingeik. Deze zomereik is de oudste boom van het park en hij wordt geschat op 280 jaar. Twee hoofdstammen maken de boom zo karakteristiek. Het lijkt alsof het twee vergroeide bomen zijn; toch is het van oorsprong één boom. De eik werd 'parkoudste', toen een paar jaar geleden tijdens een zware storm de naar schatting 400 jaar oude kinderboom omwoei. Deze linde had een stamomtrek van 6 meter en dankte haar bijnaam aan de mythe dat de boom de zielen van ongeboren kinderen zou herbergen. Een ooievaar bracht een ziel van de boom naar een pasgeborene.

Tekst en foto's: Frank Moens

EEN BOOM IS BUITENGEWOON